

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ V PROCESECH PLÁNOVÁNÍ A PROJEKTOVÁNÍ KRAJINY

KONFERENCE AUÚP, LEDNICE 2015

Podzimní konference se tentokrát konala ve dnech 24.–25. září 2015 v příhodně zvoleném prostředí komponované krajiny Lednicko-valtického areálu v historické budově jízďáren přeměněné v loňském roce na luxusní multifunkční centrum. Zaměřením konference bylo řešení hlavních problémů souvisejících s plánováním krajiny zejména ve vazbě na územní plánování.

Konference se konala pod záštitou ministryně pro místní rozvoj Karly Šlechtové, ministra zemědělství Mariana Jurečky, ministra životního prostředí Richarda Brabce, hejtmana Jihomoravského kraje Michala Haška a České komory architektů. Jako hostitel převzal záštitu nad konáním konference děkan Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity Robert Pokluda.

Úvodní slovo pronesl starosta obce Lednice Libor Kabát, který pojmenoval některé problémy provázající obec v souvislosti se zapsáním Lednicko-valtického areálu do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Uvedl, že je-li navržena krajinná památka na tak prestižní nominaci, je to zároveň závazek, který by měl být doprovázen nominační dokumentací včetně promítnutí prvků ochrany do územního plánu daného sídla. Několik myšlenek týkajících se působení Zahradnické fakulty v tomto cenném území s ohledem na výuku předmětů souvisejících s plánováním krajiny pronesl i proděkan Zahradnické fakulty Jiří Martínek. Následovaly úvodní příspěvky.

První příspěvek Aleny Salašové do velké míry navázal na předchozí, neboť se zabýval historií, ale rovněž současností Lednicko-valtického areálu a problémy jeho managementu. Krajinné památkové zóně chybí identifikovaný předmět ochrany a hlubší informace o stavu krajiny, ale zejména cílová vize a vhodný nástroj, který by sloužil jako polyfunkční a závazná koncepce uspořádání krajiny Lednicko-valtického areálu.

Ivan Vorel vyšel z Metodiky plánů ochrany krajinných památkových zón (KPZ), již je spoluautorem. Promluvil o cílech plánu ochrany a koncepcie regenerace krajinné památkové zóny a o problémech dostupnosti informací o kulturní krajině pro územně plánovací činnost. Zabýval se otázkou, které jevy mohou tvořit památkovou podstatu kulturní krajiny a které z nich lze najít v současných územně analytických podkladech. Tyto jevy dělí do čtyř skupin, které mohou vcelku dobře dokumentovat historické krajinné struktury nebo jejich fragmenty. Vhodné by ještě bylo sledovat i historické struktury nelesní zeleně, původní pluzinu a další technické a vodohospodářské fragmenty krajiny. Pro kulturní krajinu mimo KPZ by rovněž mělo být dle autora pořizováno preventivní hodnocení krajinného rázu a již dříve diskutovaná územní studie krajiny [v současnosti nejspíše pro úroveň správního obvodu obce s rozšířenou působností (ORP)] zahrnující koordinaci přírodních, kulturních, hospodářských i estetických hledisek. Na příkladech výkresů byly prezentovány plány ochrany v různých typech KPZ. Představa, jak by měla být krajina obnovena a vedena z hlediska její ochrany a ochrany přírodního dědictví, je formulována v programu péče. Zahrnuje ochranu ohrožených jevů, návrh zásad pro potlačení rušivých jevů a obnovu zaniklých prvků.

Posledním z úvodní části byl příspěvek Karla Maiera, který se zabýval identifikací a vymezením jednotlivých typů krajiny v zásadách územního rozvoje (ZÚR) jako aplikace Evropské úmluvy o krajině do nástrojů územního plánování. Bohužel tyto krajinné typy a celky byly v jednotlivých krajích vymezeny dle různých metodik, mají různou hierarchizaci a bude nezbytné v aktualizacích ZÚR postupy jejich vymezení, a tedy i definování cílových charakteristik krajiny, sjednotit.

Za Ministerstvo pro místní rozvoj vystoupil Filip Novosád, který připustil, že územní plánování má v krajině velký dluh, a proto je třeba úlohu územního plánování krajiny posílit. Je také velký rozdíl mezi zásadami územního rozvoje a územními plány. Tuto mezeru mohou zaplnit územní studie v rámci ORP, které jsou příjemci dotací z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Podporovanými aktivitami v rámci IROP jsou územní plány, regulační plány z podnětu nenahrazující územní rozhodnutí a územní studie na úrovni ORP, zaměřené na:

- veřejnou infrastrukturu (a to technickou a dopravní ve vazbě na TEN-E a TEN-T, na záměry z PÚR nebo na veřejná prostranství),
- řešení krajiny.

Panely k soutěži Stavba roku

Foto © Tamara Blatová

V odpoledním programu byly v prvním bloku – *Příklady ze zahraničí* uvedeny příspěvky Petera Jančury z Katedry plánování a tvorby krajiny Technické univerzity ve Zvolenu a Ilse Wollanské, vedoucí Oddělení prostorového plánování a regionální politiky, Skupiny prostorového plánování, životního prostředí a dopravy úřadu spolkové vlády Dolního Rakouska.

Příspěvek Petera Jančury přednesla Alena Salašová. Slovensko má velmi propracovanou a na více komplikovaných územích již ověřenou metodiku ekologického plánování krajiny vycházející z metodiky LANDEP vznikající již od osmdesátých let, která je nyní zakotvena i v legislativě. Pro časovou i procedurální náročnost této metodiky jsou však tímto způsobem zpracována jen některá výjimečná území, často jen na úrovni neprojednaných studií.

Ilse Wolansky představila ucelený systém krajinného plánování na úrovni země i obcí Dolního Rakouska včetně velmi dobře fungujících kompenzačních opatření („renaturalizací“). Dolnorakouské krajinné plány a koncepty oproti našim nikdy nezapomínají na řešení vodní a větrné eroze, jakož i podmínek pro místní rekreaci.

Poslední blok odpoledního programu zaměřený na roli územního plánování při plánování krajiny byl zahájen pilotním příspěvkem Petra Kučery, jenž připomněl obsah koncepce uspořádání krajiny a obrátil pozornost ke krajinám „obyčejným“, běžným, které jsou jednoduše samy o sobě krásné jen tím, jak jsou (citlivě) využívány – způsobem jejich obhospodařování. Při řešení problémů v krajině se často ke škodě věci nezabýváme problémy samotnými a jejich příčinami, ale jen jejich příznaky. Radim Perlín uvedl pohled geografa – krajina je to, co vnímáme, co vidíme a co hodnotíme. Vladimír Dujka podal velmi pečlivý rozbor vývoje problematiky krajiny v české legislativě. První konferenční den byl, po zaznění pilotních příspěvků, zakončen panelovou diskusí, ve které kromě Petra Kučery, Radima Perlína a Vladimíra Dujky vystoupili také Vlasta Poláčková, Ivan Vorel a další.

Druhý den pokračoval více sektorově zaměřenými příspěvky. Petr Birklen z firmy Ekotoxa zrekapituloval význam využití systému evidence využití půdy (LPIS) při řešení krajiny. Jeho uplatnění je zejména v postižení aktuálních změn ve využívání území a také evidence krajinných prvků (meze, remízy, terasy atd.), které mají značný dopad na protierozní ochranu území, ekologickou stabilitu i estetiku.

Pavel Novák z VÚMOP komplexně shrnul poznatky o vzniku a dopadech vodní a větrné eroze na krajinu, způsobech ochrany proti ní, jakož i o jejich uplatnění při plánování krajiny. Předvedl i některé špatné příklady péče o půdní fond.

Na rizika povodní v souvislosti s řešením krajiny upozornil Karel Drbal z Výzkumného ústavu vodohospodářského. Představil mapy povodňového ohrožení, které lze využít pro plánování budoucího využití ploch.

Projektant územních plánů Pavel Koubek se zabýval mírou podrobnosti územního plánu ve vztahu ke krajině. Zdůraznil, že územní plán nesmí obsahovat přílišné detaily náležející regulačnímu plánu a územním rozhodnutím a uvedl i některé rozpačité příklady.

Zástupce Pozemkového úřadu z Plzně Václav Mazín pojednal ve svém příspěvku problematiku zpracování plánu společných zařízení komplexních pozemkových úprav (PSZ KPÚ) a jeho návaznost na územní plány. Řešil specifika jednotlivých typů PSZ a potíže s jejich vymezováním, což se týká zejména prvků územního systému ekologické stability (ÚSES).

Řečníci druhého dne pak rozvinuli některá tvrzení i sporné body v panelové diskusi velmi věcně moderované Radimem Perlínem.

Konference AUÚP přišla se stále aktuální, a jak patrně mnohdy ne zcela jasnou, pozicí krajiny (nezastavěného území) v územním plánu a pomohla vytříbit některé protichůdné názory i stanovit spektrum problémů, jimiž je třeba se dále zabývat.

Ing. arch. Pavla Balabánová
Ing. Igor Kyselka, CSc.
Ústav územního rozvoje

Foto © Tamara Blatová

Akademická zahrada Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity